

Refleksjonsnotat fra lærer – Bruk av duodjiheftet på småtrinnet, norsk læreplan i kunst og håndverk

Skolen har en viktig jobb med å gi elevene innsikt i samisk kultur. I følge lærerplanen skal elevene få "Kunnskap om andre urfolk og minoriteter i verda" og det er viktig å kjenne til at vi er to folkeslag i Norge. Gjennom samtaler om samisk kultur og gjennom å få kjennskap til duodji, kan vi som jobber i grunnskolen gi elever som følger det norske læreplanverket et bedre innblikk i hva som kjennetegner samisk kultur og håndverk.

Jeg gjennomførte undervisningsopplegget med å lage samisk nøkkelring, som er hentet fra Nasjonalt senter for kunst og kultur sitt Duodjihefte, i forkant av samenes dag, 6. februar. Jeg er kontaktlærer og kunst og håndverklærer for en tredjeklasse i en stor byskole i Bodø kommune. Det er 21 elever i klassen og det er som regel to voksne inne i klasserommet. Vi var to lærere og en assistent til stede under arbeidet med denne oppgaven. Det er naturlig nok et stort sprik i elevenes ferdigheter, men mange er ivrige etter å hjelpe sine medelever, noe som gjør det enklere å gjennomføre slike oppgaver også når man er alene inne i timen.

Jeg startet med å høre hva elevene generelt visste om samisk kultur og vi fikk en fin dialog der jeg fylte på med informasjon og bilder. Jeg førte samtalen inn på samenes håndverkstradisjon, duodji. Først generelt, før jeg kom inn på kofta og andre sydde produkter. Jeg hadde fokus på funksjon, materiale, dekor og fargebruk.

Jeg introduserte så elevene for den konkrete oppgaven, nøkkelring av filt med innsydd kråkesølv. Som forarbeid hadde jeg i tillegg til bildene jeg hadde funnet fram også sydd to eksempel-nøkkelringer.

For meg er det viktig å gi elevene muligheten til å utvikle kreativiteten, så jeg ønsket ikke å legge for mange føringer. Kravene jeg stilte var at de skulle bruke en tradisjonell farge; blå, rød eller grønn på framstykket. På bakstykket, "hank" og dekor kunne de velge fritt ut fra de fargene som var tilgjengelig. Jeg hadde plukket ut et utvalg, men de fleste elevene valgte farger nært det de hadde sett på bildene. Elevene kunne velge mellom rød, gul, grønn og blå tråd, dvs tynt mercisert bomullsgarn.

Jeg snakket litt om at vi er forskjellig og at de selv måtte vurdere om det var nok å bare sy på dekorstykket og å sy sammen delene i filt, eller om de ønsket å dekorere nøkkelringen ytterligere med dekorsting, det vil si doble korssting.

Eksempelmodeller sydd hjemme. Nøkkelen i lilla filt ble laget med sølvpapir, mens den grønne er sydd med kråkesølv som anbefalt i heftet.

Jeg presiserte ikke formen på bakstykket, men nøkkelringene jeg hadde laget hadde rund form, som nøkkelringene i heftet. I tillegg hadde jeg også laget sirkelmaler for å hjelpe dem med formen og størrelsen. Ikke uventa valgte alle elevene denne formen på sine nøkkelringer.

Ideelt sett ville jeg ha startet med arbeidet på høsten og tatt elevene med til et område hvor de forhåpentligvis kunne finne kråkesølv til egen nøkkelring. Det ville vært en viktig erfaring å kunne anvende dette i eget skapende arbeid. Jeg oppfordra imidlertid elevene til å se om de fant kråkesølv på fritiden, noe noen elever gjorde, til tross for skiftende vær og litt snø. Heldigvis fikk jeg hjelp til å få tak i kråkesølv, men jeg hadde bestemt meg for å sy inn biter av sølvpapir som nødløsning. I ettertid har jeg registrert at flere av elevene har leita etter kråkesølv. Å kunne ha sydd inn egenplukket kråkesølv vil nok gitt elevene større stolthet over produktet og en større bevissthet rundt "gratisressurser" vi kan finne i nærmiljøet/naturen rundt oss.

Elevenes arbeid startet med at de skulle tegne ei arbeidstegning som viste fargene de ville bruke og hvordan de ønsket at deres nøkkelring skulle se ut. Deretter tegnet de opp formene på filt og klippet disse ut. Vi limte på både kråkesølvbiten og filtdekoren, slik at det skulle bli enklere for elevene å sy bitene fast uten at steinen ramlet ut.

Under selve arbeidet så jeg at elevene holdt veldig hardt på kråkesølvbiten slik at mange av disse knakk i biter. Arbeidene ble ikke ødelagt av dette, men jeg vil gi dem tykkere steiner neste gang, slik at de forhåpentligvis holder seg hele.

Jeg hadde satt av tre økter av to sammenhengende timer til prosjektet. Den første økta gikk, som tidligere nevnt, til å samtale og se på bilder samt å lage arbeidstegninger. Noen rakk også å begynne å klippe filtbitene. De neste to øktene gikk i hovedsak til å sy. De fleste elevene ble ferdige på den avsatte tiden, men noen trengte mer tid for å bli ferdige.

Prosjektet oppfyller alle målene for opplæring i læreplan kunst og håndverk, design (etter 4. Klasse):

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

- planlegge og lage enkle bruksgjenstander
- lage enkle gjenstander gjennom å strikke, veve, filte, sy, spikre og skru i ulike materialer
- bruke enkle, hensiktsmessige håndverktøy i arbeid med leire, tekstil, skinn og tre
- eksperimentere med enkle geometriske former i konstruksjon og som dekorative forrelementer
- undersøke, visualisere og presentere hvordan enkle bruksgjenstander har fått sin form, fra idé til ferdig produkt

Dette er en oppgave jeg kommer til å gjenta med andre elever på tredje eller fjerde trinn. De bør være rimelig selvstendige i syprosessen. Jeg vil da, på høsten, ta dem med til et område med mye kråkesølv for at de forhåpentligvis skal finne steindekor til egen nøkkelring. Med individuelle tilpasninger egnet oppgaven seg godt til alle elever. Det er en fordel å være flere lærere/assistenter når oppgaven gjennomføres i en såpass stor klasse.

Refleksjonsnotat skrevet av: Kontaktlærer Beate Nilsen

De ferdige produktene til elevene

Lærer veileder elev i å lage nøkkelring

Eksempelringer laget på forhånd